

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY.

Megjelen hetenkint 3-szor: hétfőn s szombaton este és csütörtökön délelőtt. Kéziratok nem adhatók vissza.	Előfizethető a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, szt.-István-tér 1.	Felelős szerkesztő: BONITZ FERENC. Kiadótalajdonos: MILLER JÓZSEF.	Előfizetési ár: Egész évre . . . 6 ft — kr. Félévre . . . 3 ft — kr. Negyedévre . . . 1 ft 50 kr. Egyes szám ára 5 kr.	A 30 helyre osztott oldal helyenkint 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr. Nyilvánt. sorankint 50 kr. Többzárú hirdetéseknek engedmény
--	---	---	--	---

Novam ephemoriden, cui titulus „*Fejérmegyei Napló*“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „*Fejérmegyei Napló*“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.)
XIII. Leó pápa *Zichy* Nándor grófhöz, 1895. márc. 6-án.

Róma, Esztergom és a néppárt.

(b. f.) Soha lesújtóbb cáfolatban nem részesült a liberális sajtó, mint részesült most egyszerre Róma és Esztergom, a pápa és a bíboros hercegprimás részéről. A liberálisok egyik legerősebbnek látszó fegyvere, melylyel a néppárt ellen küzdöttek, az volt, hogy ez a párt nem találkozik sem *Vasary* Kolos rokonszenvével, sem XIII. Leó helyeslésével és hogy mindketten elítélik a »heccáplánok« és az »ultramontán« mágnások mozgalmát a liberális egyházpolitika ellen. Mi eleve tudtuk, hogy ezen merész állításban nincsen egy csepp igazság sem és ezért nyugodtan folytattuk a néppárt szervezését, nem törődve azzal, hogy a liberális kopók folytonosan lábatlankodtak és csaholtak körülöttünk. Tudtuk, hogy a legilletékesebb és legmagasabb egyházi faktorok határozottan mellettünk vannak és ime, három kiszámíthatlan horderejű nyilatkozat fekszik előttünk, melyek mindegyike egyenként is elegendő arra, hogy tönkresilányítsa a liberális sajtónak és a liberális kormányának hazug állításait a legfelsőbb egyházi köröknek a néppárthoz való viszonyáról.

XIII. Leó pápának *Zichy* Nándor grófhöz intézett levele zúgó viszhangot keltett már is az egész országban. A liberálisok elfojtott dühvel és keserű gúnnyal vesznek tudomást róla, mi néppártiak pedig új és kifogyhatatlan erőt merítünk belőle az eddig is ernyedetlenül folyt szervezkedésnek fokozott erővel való folytatására. Mit is mond a szent Atya?

»Ugyanis igen-igen fájlaltuk azt, hogy a katolikus ügy, a mely István, a legszentebb király óta nálatok állandóan virágzott, megtámadtatott, s oly módokkal ostromoltatott, hogy nagy veszélyben forgott. S azért ugy Apostoli hivatalunk kötelménél fogva, valamint kiváló szerzetünkél fogva, a melylyel irántatok viseltettünk, minden eszközrel arra törekedtünk, hogy a magyar szívek a katolikus szent vallás védelmére buzdíttassanak.

Ohajtjuk pedig nyilván megadni nektek azt a *dicshírt*, hogy igen sokan közületek készségesen feleltek meg törekvéseinknek; annak pedig kiválóan örvendtünk, hogy az Egyház jogainak s Magyarország vallási dicsőségének az országgyűlésen való védelmére a katolikusok új egyesülése jött létre: s minthogy ezen egyesülés vezérite read, kedves Fiunk s Esterházy Miklós Mór némes férfiúra bízott: ahhoz Nektek legbensőbb üdökdévatáinkat nyilvánítjuk, mert teljesen bizunk abban, hogy a ti vezérltetek alatt a katolikusok szerény buzgalomáról táplált reményünk bőségesen fog teljesülni.

Kell-e ahhoz bővebb kommentár? Kell-e kiemelnünk, hogy a pápa a »katolikusok új egyesülése« alatt a néppártot érti és kell-e külön ráutalnunk arra, hogy a pápa kiválóan örvend e párt megalakulásán, hogy megdicséri a párt vezéreit és hogy bizik abban, hogy a néppárt bőségesen teljesíteni fogja a kath. ügy győzelmébe vetett reményét?

De nemcsak mellettünk nyilatkozott a Szent Atya, hanem a kormány liberális egyházpolitikája ellen is. XIII. Leó pápa ma a Vatikánban tartott titkos konzisztóriumban mondott allokúciójában, melyet legközelebb közölni fogunk, a leghatározottabban elítélte a liberális egyházpoli-

tikát. Ehhez, bármint tiltakoznak ellene a liberális lapok zsidó és szabadkőműves politikusai, kétségtelenül joga van, mert ő Krisztus földi helytartója, a kath. egyház látható feje, a liberális egyházpolitika pedig alaptörvényeiben, hilelveiben, lényegében megsérti az egyházat és nemcsak ennek romlására tör, hanem a vallás-erkölcs alapján álló társadalmi rendet is fenyegeti.

A pápa allokúciója nemcsak a már szentesített törvények ellen szól, hanem irányul azon javaslatok ellen is, melyeket a főrendiház holnapután vagy csütörtökön vesz másodizben tárgyalás alá. *Hisszük és reméljük, hogy a főrendiház többsége felbuzdulva a pápa zsavein másodszor is, alkudozást nem ismerve és egóratat nem engedve ez alattomos kormányunk, le fogja szavaizni ezen javaslatokat.*

A bíboros hercegprimás is megadta a félreérthetetlen választ azon liberális forrásból eredő rágalomra, mintha ő távol állana a néppárttól. Olvasóink ismerik Komáromváros törvényhatóságának a hercegprimáshoz intézett tiltakozását az ellen, hogy Molnár János komáromi apátplébános egy esztendei szabadságot kért a hercegprimástól s a fővárosba ment, hol mintanéppártközponti irodájának vezetője működik. *Vasary* Kolos hercegprimás most válaszolt Komáromvárosának, és kijelentette, hogy ő Molnár Jánosnak saját kérelme s a benne kifejtett indokok alapján egy évi szabadságot adott, még pedig főpásztori, egyházi és világi törvényeken alapuló jogánál fogva. A hercegprimás szívesen adta még Molnár apátnak a szabadságidőt, melynél fogva

— ugymond — »idejét bárhol és bármely foglalkozással töltheti a tisztesség határai között.« Vaszary Kolos nyíltan kimondta e szavakkal, a mit már elejétől fogva érzett: azt, hogy a papoknak tevékeny részvétele a néppárt szervezésében nem ütközik a papi tisztességre.

Es most, miután legilletékesebb egyházi hatóságaink is nyíltan helyeslik a néppárt törekvéseit, folytassuk a szervezkedést a küzdelmet, folytassuk vállvetve, egyháziak és világiak. A mi zászlónkra rá van írva e három szó: Isten, király, haza!

S mi e jelben győzni fogunk!

— A nyitrai választás holnapután, szerdán lesz. A pártok serényen készülnek, hogy lehetőleg teljes számmal jelenjenek meg a szavazatszedő bizottságok előtt. Hogy a bizottság elnökei (köztük van a tamózus Tarnóczy Gusztáv Kossuth-párti gépgyáros is) ne követhessenek el a csáktornyaiakhoz hasonló törvényellenességeket, három orsz. képviselő, nevezetesen Zelenyák János, Hortoványi József, és Battányi Tivadar gróf jelen lesz a választásnál, hol aztán képviselői immunitásuknál fogva azonnal felszólalhatnak a visszaélések ellen. A néppárt ügye különben kitűnően áll s ha a kath. szavazók ellent állanak a kormánypárt pressziójának, akkor ifj. Zichy János gróf győzelme biztos.

A polgári anyakönyvek.

„Baranyavármegye főszolgabirái javaslatot tettek az anyakönyvi kerületek beosztására. A javaslat most majd fölkerül a belügyminiszterhez, a ki előreláthatólag

visszaküldi pótlás végett. Ha tán a kerületek beosztása ellen nem is lehet kifogást emelni — noha ahhoz is férne szó — hiányos a javaslat, mert számos kerület van anyakönyvvezető nélkül. Baranyamegyében a helyett, hogy a jegyzők után első sorban a tanítókat vették fel a javaslatba, a jegyzősegédek alkalmazták s a hol éppen nem akadt más, csak ott vették föl a tanítókat. Így a egyáltalán senkit se javasoltak, akkor könnyen érthető, hogy hiányos a felterjesztés.

Kár a javaslatot hiányosan felterjeszteni. A hol jező nem akadt ott, tanítókat kellett volna alkalmazni s a hol tanítókat találtak ott községi bírákat vagy előjárókat kellett volna felvenni. Szükség törvényt bont! Ha a törvény rideg betűit nem lehet betartani, mentsük meg annak az intencióját s tegyünk olyan javaslatot, mely ha a szó szerinti szigorú értelmezésnek nem is felel meg, a viszonyokhoz és körülményekhez képest megfelel a célzatnak.

Végre a kormány még mindig segíhet „felmerülhet bajokon egy novelláris törvénnyel, a mit bizonynyal meg is fog tenni. . . .

Egész bátran hozhattak volna javaslatba tanítókat nagyobb számmal s szükség esetében községi bírákat és előjárókat is, megjegyezvén természetesen az észrevételeknek szánt rovatban, hogy alkalmasabb egyén hiányában voltak kénytelenek kevésbé kvalifikált egyéneket javasolni.

Nagy szegénységi bizonyítványt állít ki magáról az a vármegye, a melyik nem képes a polgári anyakönyvek vezetésére megfelelő erőket találni.

Nehogy pedig valaki azt találja mondani, hogy mi „elfogult“ néppártiak mondunk ilyen kritikát az állami anyakönyvről szóló törvény fölött, megsugjunk olvasóinknak, hogy a fentírt sorokat a „Pécsi Napló“ című radikál-liberális és föltétlenül

kormánypárti lap március 16-iki számában olvastuk.

Ezek után lássuk, miképpen csinálják az egyes megyékben az állami anyakönyvvezetést.

Baranyamegyében lesz 15 egy községből álló és 67 csoportosított kerület. Az anyakönyvvezetők közt van: 1 bérlő, 26 tanító (helyettes anyakönyvvezető), 4 községi bíró, 8 tanító (rendes anyakönyvvezető, köztük 3 nyugalmazott), 1 nyug. körjegyző, 1 magánzó, 1 földbirtokos, 8 segédjegyző, 4 postamester és postakezelő, 2 körorvos (köztük 1 rendes anyakönyvvezető), 2 gyógyszerész, 1 mérnök, 1 szolgabírói írnok. 4 kerületben, illetve községben nem találtak megbízható egyént. . . . Es erre a klasszikus beosztásra azt mondta Baranyamegye alispánja, hogy „alapos“ tanulmány tárgyává tette a belügyminiszter ismeretes körrendeletét.

Hevesmegye közigazgatási bizottsága kimondta, hogy zsidó anyakönyvvezetőnek nem alkalmaz. A megyében 76 anyakönyvi kerület lenne; anyakönyvvezetőként a polgármesterek és az illető községi, illetve körjegyzők hozhatnak javaslatba 50, 100, 150, 250, 300 frt tisztoletdíj mellett; csakis a tiszvársi, batori, ballai kerületekben alkalmazhatnának különön anyakönyvvezetők évi 600 forinttal. Tisza-Órszón a domoszlói közgyám, Bátorban az okl. jegyző 500 frttal; a ballai állomás betöltése még függőben maradván. Az összes személyi költség mintegy évi 7000 frtban irányoztatik elő.

Békésmegyében 28 anyakönyvi kerület lesz. Kimondotta a bizottság, hogy községi anyakönyvvezetők ne legyenek. Legtöbbnyire a községi jegyzőket.

Aradmegyében lesz 99 anyakönyvi kerület, köztük egy községből álló 60 és több községből csoportosított 39. Az anyakönyvvezetők javaslatba hozott fizetése 7163 frt. Mint anyakönyvvezető szerepel a jegyzőkön kívül 34 tanító, 3 segédjegyző, 2 adóügyi jegyző, 2 közgyám, 9 jegyzői írnok, 1 birtokos, 1 r. kath. tanító, 2 gyógyszerész, 2 körorvos (köztük 1 zsidó).

Biharmegyében 217 kerület lesz; 108 egy községből álló és 109 csoportosított. 198-ban a körjegyzők lesznek anyakönyvvezetők, 17-ben mások. 10 kerületben meg-

TÁRCA.

Szent József napjára.

A mikor Heródes üldözöbe vette Jézust és Máriát, József védelmezte; Most ten kisleledre a hitvesedre vágyanak Ne hagyj Jézusékat! Véd a Máriákat!

Szent József a kisded lelkek pártfogója, Hogy jó nevelésben, szent hitben megóvja; A hitlen támadók lelki mérszárzókat, Ne hagyj gyermekidét, szent hitökben véd meg!

Szent József a hitves felek pártfogója, Hogy a házasságnak szentségét megóvja; A házasságtörés földulja az életet, Ne légy szentségtörő véd meg a szentséget!

Szent József az egész család pártfogója, Hogy mind a családot erőben megóvja; Ez a fundamentum, amelyen áll hazád, Ne dől fel, ne véd meg a fundamentumát!

Szent József az egész egyház pártfogója, Hogy szent füzérével népet mind megóvja; Gyülekeztek most hát az egész nép Hozzá! Mert csak úgy üdvözül, másként vész pokollá!

Szent József a boldog halál pártfogója, Népi ki most Hozzá állsz Népkörben e szóra; Neked boldogság lesz halálos órád is, Hozzá áll Szent József s örök hazádba visz!

De ki most se kelts fel, lelked s hazád vesztén, Halálos órádon eszedbe jutok én; S te akkor megdermesz késő bánatodnál, Hogy egykor oly hanyag, tétlen, gyáva voltál!

Kálmán K.

A hercegrímás cikke.

(Előszó a Magyar Nemzet Történetéhez.)

Vaszary Kolos hercegrímás megírta Bevezetését az Athénum kiadásában megjelenő „Magyar Nemzet Történetéhez.“ Ebből a szöveg fogalmazott és nemesen megírt cikkből adjuk a következőket:

Ezer éve, hogy Árpád e hazát elfoglalta. Nagy idő egy nemzet életében is!

Világreszünkben melyik az a nemzet, bármily művelt, bármily hatalmas volt, legyen is, mely a miénkhez hasonló ezeréves multal bír?!

Hollas, a műveltség hazája, nem élt ezer évig.

Róma, a világ eddigelé leghatalmasabbnak ismert állama, alig nyolcszáz éves főállásakor Auguszus halála után már haldokolni kezdett.

Egyes nagy császárai úgy tűnnek föl, mint az agóniában fellobbanó végső életerő jelenségei!

Es nemzetünk?

Az ezer év folyamán nem hogy meg nem öregedett, ellenkezőleg ifju erővel halad a második ezredév hajnalán előre!

Ha arról elmélkedem, hogy ily nagy idő alatt mennyi és mily hatalmas népek züllöttek el vagy olvadtak más népekbe, vagy idegen kormányzás alatt élve vesztették el hegemoniájukat;

Ha elgondolom, hogy nemzetünk min-

den rokon és testvér nélkül élt és él más fajú népek között „nem ugyan elszigetelve valami magas hegyekben, de ki, a sikra állítva“;

Ha e történelmi könyv lapjain azt olvasom, hogy ezer év alatt mily óriási hatalmak zudítottak fel ellenünk százozereiket s hogy nemesek ellenök küzdöttünk életre-halálra, hanem — fájdalom — szakadatlanul saját magunkkal is;

Ha meggondolom, hogy a nemzeti lét egyik alapjának, anyai nyelvünknek majdnem századokon át teljes elhanyagolása mellett is föntartottuk nemzetiségünket;

el kell ismernem, hogy Isten keze tartott fönn bennünket. Isten keze vezérelt ki bennünket Ázsiából már akkor, midőn a turk népek közt az iszlam tömörülni kezdett, hogy annak egyik ága, a magyar, a törzstől elszakadva századok mulva védőbástyája legyen a keresztény Európának a hatalmas lett iszlam ellen.

Ezer év!

A honfoglalás műve befejezve!

A viharok után következő, de különösen a jelen század második felében a tudomány, a művészet, az ipar, a gazdaság, a kereskedelem, szóval szellemi és anyagi ügyeink oly erős lendületet nyerne, melynek hasonló nem találunk fajunk multjában.

— **Hány tyukhoz tartunk egy kakast?** Kiseb gazdaságban, a hol csak négy vagy öt tyuk van és a kiköltésre szánt tojás könnyen beszerezhető, a kakas egészen felesleges. A kakasnak a tojáslerakásnál csak közvetett szerepe van, annyiban t. i. a mennyiben a tyukokat az udvaron körültesztáltja, mozgásra és táplálékkeresésre ösztönzi. A tyukok kakas nélküli soha sem olyan szorgalmasak a táplálék megkeresésében. E mellett a kakas többé-kevésbé védelmezője is a tyukoknak. Hány tyukot tud egy kakas megteremkenyíteni, ez legtöbbször az egyednek egészségi állapotától, fajától és a táplálék minőségétől függ. Tízesebb véru, jobb fajból való, jól táplált kakas 15—20 tyuknak képes megfelelni; nehezekebb, lustább fajú kokasoknál azonban már tanácsos 10—12 tyukra egy kakast tartani.

Szerkesztői üzenetek.

Sch. S. Helyben. Bizonny a színházlátogató közönséggel együtt mi is legalább is különösnek találjuk azt a magaviseletet, melyet a cs. és kir. tiszti egyenruhát viselő úri emberek tanúsítanak az előadás alatt és közben. De mi nem tehetünk ez ellen semmit, csak az illető urak jó izlésre appellálhatunk. — O. O. Az egyik bizony lekészt, de a másiknak helyet szorítunk alkalomadtán. Usak rövidleiben! Kérésre nézve intézkedünk. — A. U. Egy kis türelmet kérünk még minden m. glesz.

Kos eladás.

A martonvásári főhercegi uradalomban az Oschatz völgyéből 1854-ben importált és Heyne Ernő János hirnerves juhászati felügyelő által megosztályozott merino electoral juhnyájában 59 drb. 2 és 3 éves tenyészkos eladóvá tétetik.

Venni szándékozók kéretnek a martonvásári főhercegi uradalom intézőségéhez fordulni.

Láng Aurél,
intéző.

— **Kétezer rendes tag.** Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület évdíjas rendes tagjainak száma e hó 16-án elérte a kétezeret és ezzel az egyesületi tagok száma az alapítókkal 2500-ra emelkedett. Az egyesület hivatalos lapja, a „Köztelek” konstatálja ezt az öröndetes ténnyt, megjegyzi: „Öröndetes eredmény ugyan, hogy az O. M. G. E. ily hatalmasan erősödött, mindazonáltal még távol vagyunk attól, hogy ezen eredményt kielégítőnek mondhasuk. Még nagy szükség van arra, hogy a magyar gazdaosztály az O. M. G. E. zászlaja alá tömegesen gyűlekezzen, hogy még nagyobb fényt, tekintélyt és hatalmat kölcsönözzön ezen testületnek.”

— **Káté, községi mező- és hegyőrök számára és káté uradalmi mező- és hegyőrök számára,** az 1894. évi XII. t. c. alapján összeállította dr. Balkay Béla ügyvéd. Kiadja a „Patria” irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság Budapesten. — Ára egyenkint portamentos küldéssel 20 kr.

A múlt év november hó 15-én életbeléptetett „mezőgazdaságról és mezőrendőrségről” szóló törvény lényegesen megváltoztatta az eddig nagyon hiányos mezői rendőrség ügyét s egyszersmind nem csak a feladatokat ró a mezőrendőrségi szolgálatot teljesítő közegekre, első sorban pedig megkívánja tőlük azt, hogy a törvénynek rájuk vonatkozó rendelkezéseit, kötelezéseiket és jogukat alaposan ismerjék. Amde a törvény szövegezője s az abban előforduló sok mesterző nem alkalmas arra, hogy a meglehetősen alacsony miveltégi fokon álló mezőőrök abból alapos tájékozást merithessenek s a rájuk vonatkozó szabályokat megtanulhassák. Szükség volt tehát ezen szabályokat könnyen megérthető modorban becsajátítani a mezőőrök használatára, melyből nehézség nélkül elsajátíthatók a tudnivalókat. Ez okból nézetünk szerint igen üdvös feladat volt végzett dr. Balkay, a midőn ugy a községi, mint az uradalmi mező- és hegyőrök számára, kérdések és feleletekben, világos, érthető nyelven összeállította az összes rájuk vonatkozó rendelkezéseket, s e mellett oly alakba öltöztette e művecskét, hogy azt a mezőőrök szolgálatukban egyszersmind zsebben hordható jegyzőkönyv gyanánt használhatják, mert e célra a könyv végén tiszta lapokból álló jegyzőkönyv, valamint naptári rész foglaltatik. Részünkről ugy a községi előjáróságoknak, mint a mezőőrököt tartó előbírtokosok és uradalmaknak nagyon ajánljuk ez igen célszerű és igen olcsó káté beszerzését.

Nyomatott Márián György könyv- és műnyomdájában Székesfejérvárott.

Liebing Richárd toronyóra-gyár.

Liebing Richárd, a bécsi cs. kir. kereskedelmi törvényszék és a bécsi 13. ker. cs. kir. városi kiküldött járásbírósa hités szakértője és beelője

Bécs, ¹³/₁₀ Speizingerstrasse 66.

kizárólag csak toronyórákat készít, templomok, városházák, kastélyok, lak-tanyák, iskolák, gyárak stb. számára, a legújabb és legjobb konstrukció szerint és szolid kivitelben. Hasonlóképpen elvállalja toronyórák javítását is, községeknek pedig részletfizetéseket is engedélyez.

Költségvetések díjtalanok.

ALCSUTHON

a főhercegi udvari kertészetben kaphatók parkok és sétányok létesítésére alkalmas

disz-fák és disz-cserjék.

Továbbá mindennemű gyümölcsfák és gyümölcs-cserjék, rózsák stb.

Árjegyzékeket

megkeresésre ingyen és bérmentve küld a főhercegi udvari kertészet ALCSUTHON. (Fejérmegye).

Tőzsdei megbízásokat

jutányosan és lelkiismeretesen eszközöl

Lustig Miksa,

bank és váltóháza Budapesten,
Váci-körút 43.

Megbízható információk.

TELEFON 1070.

ALAPITTATOTT 885

HIRDETÉSEK

a „FEJÉRMEGYEI NAPLÓ” részére felvételnek

Márián György könyvnyomdájában

SZÉKESFEJÉRVÁR, SZT-ISTVÁN-TÉR 1. SZÁM,

hol mindennemű nyomdai munkák olcsón készíttetnek.